

การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ
ของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก

นางสาว วาสนา ฉัตรเวทิน

สถาบันวิทยาลัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-677-8

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I19369050

CLINICAL TEACHING ACTIVITIES AND TEACHING ENVIRONMENT
IN GERONTOLOGICAL NURSING SUBJECT OF NURSING
INSTRUCTORS, NURSING COLLEGES UNDER THE
JURISDICTION OF PRABOROMARAJCHANOK
INSTITUTE

Miss Wasana Chutwatin

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in nursing Education

Program in Nursing Education

Graduate School

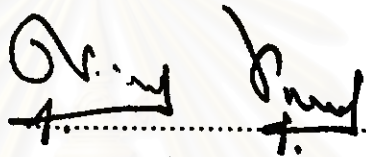
Chulalongkorn University

Academic Year 1997

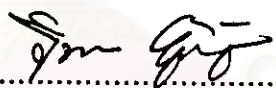
ISBN 974-638-677-8

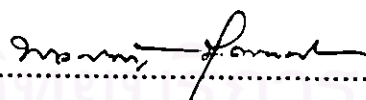
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาล
ผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก
โดย นางสาว วาสนา ฉัตรเวทิน
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. พ.ต.ต. ทญิง พวงเพ็ญ ชุณหปราณ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พ.ต.ต.ทญิง พวงเพ็ญ ชุณหปราณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ร่ำไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุธยา)

วราสนา ฉัตรเวทิน : การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาล
ผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก (CLINICAL
TEACHING ACTIVITIES AND TEACHING ENVIRONMENT IN GERONTOLOGICAL
NURSING SUBJECT OF NURSING INSTRUCTORS, NURSING COLLEGES UNDER
THE JURISDICTION OF PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE) อาจารย์ที่ปรึกษา :
รองศาสตราจารย์ ดร. พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชูณหปราณ, 149 หน้า ISBN 974-638-677-8

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ
วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก จำแนกตาม อายุ วุฒิ
การศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอน และการได้รับการฝึกหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคืออาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นผู้จัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุใน
วิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกจำนวน 65 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามและแบบ
สัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการทดสอบความตรงตามเนื้อหาและมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .97.

ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์พยาบาลจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ
ในชั้นวางแผน ชั้นดำเนินการ และชั้นประเมินผล อยู่ในระดับสูง (\bar{X} =4.25, 4.05, 4.10 ตามลำดับ) สภาพแวดล้อมการ
เรียนการสอนทางกายภาพ อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{X} =3.31) และสภาพแวดล้อมทางจิตใจและสังคม อยู่ในระดับสูง
(\bar{X} =3.90) การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์
พยาบาล จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอน และการได้รับการฝึกหรืออบรม
เกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุไม่แตกต่างกัน

การจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ สามารถอธิบายได้ดังนี้ ในชั้นวางแผน
อาจารย์พยาบาลมีการประชุมปรึกษาและศึกษาถึงลักษณะวิชา วัตถุประสงค์ของวิชา พร้อมทั้งวางแผนกิจกรรมการเรียน
การสอนภาคปฏิบัติ และประสานงานกับแหล่งฝึกภาคปฏิบัติ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในชั้นดำเนินการ
พบว่าอาจารย์พยาบาลใช้วิธีการสอนหลายวิธีผสมผสานกัน และมีการกำหนดให้นักศึกษาจัดกิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุ
หรือสถานสงเคราะห์ เพื่อให้ นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ในชั้นการประเมินผล พบว่าเกณฑ์การประเมินผล
และวิธีการประเมินผล ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของอาจารย์พยาบาล สำหรับ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ พบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในโรงพยาบาล ขาดอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการพยาบาล
ผู้สูงอายุ แต่ภายในสถานสงเคราะห์มีความเหมาะสมมากกว่า และสภาพแวดล้อมทางจิตใจและสังคม พบว่าอาจารย์
พยาบาล พยาบาลประจำการ และนักศึกษาพยาบาลมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา 2540

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

** 3971661136 : MAJOR NURSING EDUCATION

KEY WORD: CLINICAL TEACHING ACTIVITIES / TEACHING ENVIRONMENT / GERONTOLOGICAL NURSING

WASANA CHUTWATIN : CLINICAL TEACHING ACTIVITIES AND TEACHING ENVIRONMENT IN GERONTOLOGICAL NURSING SUBJECT OF NURSING INSTRUCTORS, NURSING COLLEGES UNDER THE JURISDICTION OF PRABOROMARAJCHANOK INSTITUTE. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. POLICE MAJOR PAUNGPHEN CHOONHAPRAN, Ph.D., 149 pp. ISBN 974-638-677-8

The purpose of this research was to study teaching activities and teaching environments in clinical setting in Gerontological Nursing of nursing instructors from nursing colleges under the Jurisdiction of Praboromarajchanok Institute, Ministry of Public Health, classified by ages, educational backgrounds, teaching experiences, and training in Gerontological Nursing. Sample were 65 nursing instructors who taught Gerontological Nursing. The research instruments were questionnaire and in-depth interview guideline which had been tested for content validity and the reliability was .97.

Research finding were as follows :

Nursing instructors had activities in planning, implementing and evaluation of clinical teaching at high level ($\bar{X} = 4.25, 4.05, 4.10$ respectively) Physical environment was at moderate level ($\bar{X} = 3.31$) Psychosocial environment was at high level ($\bar{X} = 3.90$). When classified by age, education level, teaching experience, training in Gerontological Nursing their teaching activities were not different.

Teaching activities and teaching environments could be explain as follows : In planning, nursing instructors had conferences, studied the course descriptions and learning objectives, plan for clinical teaching also cooperated both formal and informal with nursing service administrators In implementing, nursing instructors integrated various teaching methods in clinical teaching. They also assigned the students' to participate in elderly clubs or home for the aged. In evaluating, it was found that evaluation criteria and methods depended on clinical teaching activities of nursing instructors. For physical environments, home for the aged provided better appropriate environments for the elderly than in the hospitals. For Psychosocial environment it was found that nursing instructors, staff nurses, and nursing students had good relationships.

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
สาขาวิชา..... การพยาบาลศึกษา
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... *Wasana Chutwatin*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Police Major Paungphen Choonhapran*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ โดยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. พ.ต.ต.หญิง พวงเพ็ญ ชูณหปราณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ชี้แนะและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ภาไพ สุขสวัสดิ์ ณ อยุรยา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไข ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี และอาจารย์พยาบาลทุกแห่ง ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแก่ผู้วิจัย และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ คุณ สุณี จิรนนท์ไพสิฐ คุณ กชกรณ์ ลีละตุลสกุล เพื่อนร่วมรุ่นทุก ๆ คน และบุคคลอื่นซึ่งไม่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่เป็นกำลังใจและช่วยเหลือผู้วิจัยมาตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ น้อง ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

วาสนา ฉัตรเวทิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย.....	6
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	9
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัยสูงอายุ	10
ปัญหาสุขภาพด้านต่าง ๆ ที่พบในผู้สูงอายุ	13
การพยาบาลผู้สูงอายุ	14
แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ	17
ความหมายและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ	17
วัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ	19
หลักการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ..	21
สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การหาคุณภาพของเครื่องมือ	60
การเก็บรวบรวมข้อมูล	61
การวิเคราะห์ข้อมูล	63
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย	109
อภิปรายผลการวิจัย	110
ข้อเสนอแนะ	116
รายการอ้างอิง	118
ภาคผนวก	125
ภาคผนวก ก	126
ภาคผนวก ข	131
ภาคผนวก ค	133
ภาคผนวก ง	136
ประวัติผู้วิจัย	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการจำแนกวิทยาลัยพยาบาลออกเป็น 5 กลุ่ม และกลุ่มตัวอย่าง	56
2 แสดงจำนวนของแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืนมา จำแนกตามวิทยาลัยพยาบาลทั้ง 5 กลุ่ม ..	57
3 จำนวนและร้อยละของอาจารย์พยาบาล จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอน และการได้รับการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	66
4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล โดยรวม และรายด้าน	67
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ด้านการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ	68
6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ	70
7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ด้านการประเมินผล การเรียนการสอน จำแนกเป็นรายข้อ	72
8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำแนกเป็นรายข้อ	73
9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อม การเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจและสังคม จำแนกเป็นรายข้อ	75
10 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการสอน และการศึกษาหรือ อบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	76
11 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ในด้านการวางแผน จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติกรด้านการสอนและการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	77
12 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
ในด้านการดำเนินการ จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติการด้านการสอน และการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	78
13 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ในด้านการประเมินผล จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติการด้านการสอน และการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	79
14 เปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล จำแนกตาม อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานด้านการสอน และการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	80
15 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติการด้านการสอน และการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	81
16 เปรียบเทียบการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ ของอาจารย์พยาบาล ในด้านสภาพแวดล้อมทางจิตใจและสังคม จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติการด้านการสอน และการศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการพยาบาลผู้สูงอายุ	82
17 การจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติและสภาพแวดล้อม วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก	104
18 ตารางสรุปปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุ	106
19 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ วิชาการพยาบาลผู้สูงอายุของอาจารย์พยาบาล	107

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย